

UZASADNIENIE

wyroku z 19 września 2017r.

Powód (...) Spółka Akcyjna w W., w pozwie z 27 września 2016r. skierowanym przeciwko T. G., domagał się zasądzenia kwoty 8.420,74 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, oraz zasądzenia kosztów procesu, tj. wpisu i kosztów zastępstwa prawnego.

Uzasadniał, że powód zawarł ze spółką cywilną (...) T. G., T. K. 17 czerwca 2015 roku umowę o świadczenie usług faktoringowych, w której powód występował jako faktor, a pozwany jako faktorant. Zgodnie z treścią umowy, powód zobowiązał się do nabywania od pozwanego przysługujących mu niewymagalnych i nie obciążonych prawami osób trzecich, wierzytelności pieniężnych, wynikających z zawieranych przez pozwanego umów handlowych oraz finansowania nabytych w ten sposób wierzytelności. Powód przyznał pozwanemu limit kwotowy, który stanowił maksymalną kwotę będącą w danym dniu sumą wypłaconych przez faktora na rzecz faktoranta kwot stanowiących część należności za nabywaną wierzytelność. Z tytułu prowizji faktoringowej oraz kar umownych powód wystawił pozwanemu faktury VAT i noty obciążeniowe. Pozwany należności tych nie zapłacił.

(pozew – k. 2-5, 20-23).

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 07 marca 2017 roku, sąd uwzględnił żądanie pozwu w całości.

(nakaz – k. 58).

Pozwany T. G. wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty i domagał się oddalenia powództwa w całości. Domagał się zobowiązania powoda do przedstawienia nagrań z rozmów pozwanego z pracownikiem powoda doradcą A. M. oraz notatek sporządzonych przez niego w systemie teleinformatycznym powoda, po każdej z rozmów z pozwanym, poprzedzających podpisanie umowy.

Uzasadniał, że rzeczywiście strony podpisały przedmiotową umowę, jednakże umowa ta została zawarta przez pozwanego i jego współnika pod wpływem błędu istotnego, w który zostali wprowadzeni przy przedstawiciela powoda.

Pozwanemu bowiem zależało na zawarciu umowy faktoringu pełnego, w którym wszystkie koszty pokrywa odbiorca faktury, kontrahent spółki cywilnej (...). Jednocześnie pozwany zawierając umowę pozostawał w przekonaniu, że zawiera umowę na próbę, że przedstawi jedną fakturę do finansowania, a jeśli współpraca ułoży się dobrze, to strony umowę przedłużą.

Już po fakcie podpisania umowy, faktorant zorientował się, że doszło do zawarcia umowy całkowicie nieodpowiadającej jego oczekiwaniom i zamówieniu. W związku z tym, 22 czerwca 2015 roku złożył do powoda pismo obejmujące uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Błąd obejmował podstawowe zobowiązania stron - odpowiedzialność za brak zapłaty przez odbiorcę faktury. W takim wypadku to faktorant musiałby zwrócić powodowi wartość całej przedstawionej do faktoringu faktury. Gdyby pozwany i jego współnik wiedzieli, że umowa obejmuje faktoring niepełny, oraz że zawarta jest na czas nieoznaczony, nigdy by jej nie zawarli.

Dodatkowo pozwany zarzucił, że powód nie udowodnił, aby świadczył usługi faktoringu, a także wskazał na rażące wygórowanie kary umownej.

(sprzeciw – k. 62-69).

W piśmie z 13 czerwca 2017 roku powód oświadczył, że nie jest w stanie przedstawić nagrań z rozmów stron, z przyczyn z siebie niezależnych, albowiem zgodnie z wewnętrzną polityką powoda, zarejestrowane rozmowy telefoniczne

przechowywane są przez okres jednego roku od daty zdarzenia. Wskazał, że jeśli pozwany podpisał umowy, to nie może powoływać się na to, że pozostawał w błędzie, jeśli wcześniej umowy nie przeczytał. Wskazał, że wewnętrzne czynności sprawdzające w firmie powoda wykazały, że strony podczas rozmów poprzedzających zawarcie umowy nie negocjowały umowy faktoringu pełnego. Stwierdził, że z poszczególnych postanowień regulaminu świadczenia usług faktoringowych wynika, że strony zawarły umowę faktoringu niepełnego i że to faktorant ponosi odpowiedzialność za wypłacalność kontrahenta, a jeśli kontrahent okaże się niewypłacalny, to faktorant zobowiązuje się do spełnienia w całości, świadczenia wynikającego z wierzytelności która podlega finansowaniu wraz odsetkami.

(pismo – k. 141-148).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

3 czerwca 2015 roku A. M., młodszy doradca klienta pracujący u powoda wysłał na adres mailowy pozwanego ofertę faktoringu. W treści maila wskazano wysokość limitu faktoringowego i podano różne kwoty, przy większości z nich bez precyzyjnego określenia czego dotyczą.

(d. mail – k. 113-115).

8 czerwca 2015 roku w/w wysłał do pozwanego na jego adres emailowy druk umowy wraz z regulaminem świadczenia usług.

(d. mail – k. 116).

11 czerwca 2015 roku za pośrednictwem firmy kurierskiej powód dostarczył pozwanemu umowę, którą ten podpisał w obecności kuriera który natychmiast dokumenty te zabrał.

(niesporne).

§ 2 pkt 1 rozdziału II regulaminu świadczenia usług faktoringowych powód ustalił, że w ramach świadczonych usług faktoringowej na podstawie umowy, faktorant świadczy usługę faktoringu niepełnego.

W § 11 pkt 1 w rozdziale IV regulaminu powód postanowił, że faktorant w związku ze świadczeniem na jego rzecz usługi faktoringu niepełnego, ponosi odpowiedzialność za wypłacalność odbiorcy i w przypadku, gdy odbiorca okaże się niewypłacalny zobowiązuje się do spełnienia całości świadczenia wynikającego z wierzytelności która podlega finansowaniu wraz odsetkami.

(d. regulamin – k. 36-47).

22 czerwca 2015 roku pozwany skierował do powoda pismo, w którym złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. W oświadczeniu wskazał, że przedstawiciel powoda zapewnił go podczas pertraktacji poprzedzających zawarcie umowy, że posiada ofertę odpowiadającą potrzebom pozwanego. Pozwany pozostawał w przekonaniu, że zawiera umowę faktoringu pełnego, charakteryzującą się brakiem regresu w stosunku do faktoranta, oraz że jest to umowa na próbę. W ostateczności powód przedstawił pozwanemu umowę faktoringu niepełnego, z regresem wobec faktoranta w przypadku braku zapłaty przez jego odbiorcę. Wreszcie że jest to umowa zawarta na czas nieokreślony przewidująca kary umowne w a także obciążająca wszelkimi opłatami faktoranta. Wskazał w piśmie, że podpisanie umowy nastąpiło pod presją czasu. Związane to było z doręczeniem umowy przez kuriera i oczekiwaniem przez niego na natychmiastowe podpisanie dokumentów.

Oświadczenie to dotarło do pozwanego i zostało odczytane w dniu następnym.

(d. pismo pozwanego - k.71-72, 103-104,

pismo powoda – k. 80-82, 105-107).

03 lipca 2015 roku pozwany wystąpił do powoda z prośbą o udostępnienie mu zapisów rozmów telefonicznych z przedstawicielem powoda w celu weryfikacji wprowadzenia go w błąd przez powoda.

Powód nie wyraził na to zgody.

(d. pismo pozwanego - k.83-84,

pismo powoda – k. 72a – 74, 110-112).

19 sierpnia 2015 roku pozwany wypowiedział umowę powołując się na paragraf 33 ust. 2 regulamin świadczenia usług faktoringowych. Wypowiedzenie dotarło do powoda 25 sierpnia 2015 roku.

(d. wypowiedzenie wraz z zpo – k. 85-86).

29 grudnia 2015 roku pozwany ponowił oświadczenie o uchyleniu się skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu i wysłał je pocztą do powoda. Oświadczenie dotarło do powoda 5 stycznia 2016r.

(d. pismo wraz z dowodem nadania i doręczenia – k. 88-90).

W piśmie z 08 marca 2016 roku powód stwierdził, że pozwany nie może powoływać się na działanie w błędzie, albowiem umowę podpisał, a więc powinien wiedzieć jaka jest treść dokumentu.

(pismo – k.91-96, 124-129).

Stanowisko swoje pozwany po raz kolejny powtórzył w piśmie z 8 kwietnia 2016 roku które zostało doręczone powodowi 13 kwietnia 2016 roku.

(d. pismo wraz z dowodem nadania i doręczenia – k. 99-102).

Powód wystawiał pozwanemu faktury z tytułu opłat abonamentowych za lipiec, sierpień i wrzesień 2015 roku, oraz naliczył mu karę umowną z tytułu przedterminowego wypowiedzenia umowy, a także opłatę za wezwanie do wykupu weksla w kwietniu 2016 roku.

(d. faktury i noty obciążeniowe – k. 50-54).

W czerwcu 2015 roku powód prowadził wewnętrzne postępowanie sprawdzające w aspekcie zarzutu pozwanego wprowadzenia go w błąd przez pracownika powoda.

(d. korespondencja mailowa – k. 149-150).

Ustalając stan faktyczny sprawy, sąd oparł się na dowodach z umowy strony wraz z regulaminem, korespondencji stron, fakturach i notach obciążeniowych wystawionych przez powoda pozwanemu. Dokumenty te co prawda miały charakter prywatny, jednak żadna ze stron nie kwestionowała ich mocy dowodowej.

Sąd zobowiązał powoda do przedstawienia nagrań z rozmów pozwanego z przedstawicielem powoda A. M., oraz notatek w systemie teleinformatycznym sporządzanych po tych rozmowach, pod rygorem negatywnych skutków przewidzianych w art. 233 § 2 kpc.

Powód na wezwanie to nie zareagował. Poinformował tylko sąd że z przyczyn od siebie niezależnych, nie jest w stanie przedstawić tych nagrań, gdyż zostały skasowane.

Dla Sądu Rejonowego argumentacja ta świadczy o braku należytej staranności powoda w dążeniu do zabezpieczenia własnych interesów, także dowodowych.

Bezpośrednio po zawarciu umowy stron, w niespełna 1 miesiąc po tej dacie, pozwany domagał się udostępnienia mu zapisów rozmów telefonicznych z przedstawicielem powoda. Już wówczas powód odmówił pozwanemu przekazania mu tych zapisów, a obecnie powołuje się że zostały skasowane.

Zdaniem Sądu Rejonowego zapoznanie się z treścią rozmów stron poprzedzających podpisanie umowy stanowić mogło niezaprzeczalnie i w sposób niebudzący wątpliwości dowód tego, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, oraz jakie essentialia negotii strony ustaliły przed podpisaniem dokumentu.

Jeśli powód nie zabezpieczył w sposób należyty materiału dowodowego istotnego w sprawie, to obciążają go konsekwencje swoich zaniedbań.

W związku z tym sąd na rozprawie 19 września 2017 roku potraktował odmowę przedstawienia tego dowodu jako potwierdzenie stanowiska pozwanego, że działał w błędzie podczas zawierania umowy i odnośnie wprowadzenia go w błąd przez pracownika powoda – art. 233 § 2 kpc, art. 6 kc, 232 kpc.

W świetle powyższego, sąd przyjął za udowodnione przez pozwanego, że na skutek negocjacji strony zawarły umowę faktoringu pełnego, bez możliwości regresu do faktoranta, na okres próby (związany z przedstawieniem jednej faktury) i bez obciążania opłatami faktoranta.

W efekcie powyższych ustaleń sąd ocenił że, powód dostarczył pozwanemu dokument nie odzwierciedlający umowy zawartej przez strony, czym wprowadził go w błąd co do faktycznych wzajemnych praw i obowiązków, objętych zobowiązaniem pisemnym.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo należało oddalić.

Zgodnie z art. 353¹ kc, strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Z kolei z art. 65 kc wynika, że oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje, a w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

Art. 385 § 1 kc stanowi, że w razie sprzeczności treści umowy z wzorcem umowy strony są związane umową.

Jeżeli między wzorcem a umową, która jest zawierana z użyciem wzorca występuje sprzeczność, treść zobowiązania wyznacza umowa, z pominięciem sprzecznego z nią wzorca. Kodeks cywilny nie definiuje pojęcia "wzorzec umowy", stwierdzając jedynie, że chodzi tu w szczególności o ogólne warunki umów, wzory umów i regulaminy, które zostały ustalone przez jedną ze stron umowy. Przez "wzorzec umowy" rozumie się więc jednostronne i uprzednio przygotowane zestawienie klauzul umownych, ujętych w sposób generalny i abstrakcyjny, z przeznaczeniem do wykorzystania w nieograniczonej liczbie przypadków. Wzorce umów należą do standardowych form kontraktu. Wiążący charakter wzorca bezspornie polega na tym, że staje się on skuteczny względem drugiej strony stosunku prawnego powstałego na podstawie umowy zawartej przy użyciu tegoż wzorca. W zależności od przyjętej koncepcji można mówić o inkorporacji postanowień wzorca do treści stosunku prawnego albo wprost do treści umowy, a źródło wiązania upatrywać w konsensie albo poza konsensem stron. Treść wzorca umowy może, po spełnieniu ustawowych przesłanek, skutecznie ukształtować sytuację prawną kontrahenta, określając jego prawa i obowiązki. Tak więc w oparciu o przepis art. 385 § 1 KC pierwszeństwo mają te postanowienia umowy, które zostały uzgodnione w toku pertraktacji prowadzących do jej zawarcia, przed postanowieniami samego wzorca, jako że o treści stosunku prawnego wynikającego z umowy rozstrzyga przede wszystkim wola stron. (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - I Wydział Cywilny z 2013-07-04, I ACa 306/13).

Art. 84 § 1 kc stanowi, że w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej.

§ 2 natomiast, że można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny).

Art. 88 § 1 kc ustala, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu lub groźby, następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie. § 2, że uprawnienie do uchylenia się wygasa: w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia.

Każde oświadczenie zainteresowanego, wyrażające w sposób jasny wolę uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia, będzie wystarczające. Składający oświadczenie nie ma obowiązku używania szczególnych słów i formułek, może użyć sformułowania "uchylam się" albo w inny sposób wyrazić wolę uchylenia się od skutków oświadczenia (por. wyr. SN z 13.1.2010 r., II CSK 239/09).

W razie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, umowa zawarta w takich warunkach staje się nieważna ab initio.

A w takiej sytuacji wierzycielowi nie przysługuje roszczenie o zapłatę.

W ocenie Sądu Rejonowego, powód nie wykazał aby strony zawarły umowę faktoringu niepełnego, z prawami i obowiązkami określonymi regulaminem świadczenia usług, stanowiącym załącznik do dokumentu podpisanego przez strony. Z kolei jako zasadny ocenił sąd zarzut pozwanego, że strony umowy o takiej treści, jak złożona przez powoda w formie pisemnej nie zawarły, albowiem dotknięta ona była skutkiem nieważności względnej na skutek błędu pozwanego co do essentialia negotii, wywołanego przez powoda, a także na skutek tego, że załącznik do dokumentu podpisanego przez strony, w postaci Regulaminu świadczenia usług faktoringowych - nie odzwierciedlał faktycznych ustaleń stron co do istotnych wzajemnych praw i obowiązków, czyli przedmiotu umowy.

Powód twierdził, że jeśli pozwany podpisał umowę nie zapoznawszy się z jej treścią, nie może obecnie powoływać się na działanie pod wpływem błędu.

Sąd Rejonowy w okolicznościach sprawy niniejszej twierdzenia tego nie podzielił.

Do akt sprawy została złożona umowa z 11 czerwca 2015 roku podpisana przez obydwie strony. W treści umowy brak sformułowań precyzujących, czy umowa jest umową faktoringu pełnego czy niepełnego i jakie w związku z tym rodzi zobowiązania finansowe dla faktoranta. Szczegóły te wynikają dopiero z regulaminu świadczenia usług faktoringowych (co eksponował powód w piśmie 13 czerwca 2017 roku), a którego pozwany nie zaakceptował własnym podpisem.

Zawarcie istotnych postanowień dotyczących wzajemnych praw i obowiązków, nie w dokumencie podpisanym przez strony, lecz w regulaminie opracowanym przez powoda i nie zaakceptowanym przez pozwanego, nie rodzi dla faktoranta skutku w postaci przyjęcia, że działał w pełnej świadomości co do treści zawieranej umowy, na której złożył podpis. A co za tym idzie nie można przyjąć, że pozwany podpisując dokument umowny z 11 czerwca 2015 roku akceptował postanowienia regulaminu przedstawione przez powoda.

Sąd Rejonowy dał wiary twierdzeniom pozwanego, na które powoływał się w korespondencji kierowanej do powoda (k. 103-104), że umowa stron została mu dostarczona przez kuriera, musiał ją podpisać od razu po jej otrzymaniu, bez możliwości uprzedniego zapoznania się przy równoczesnym oddaniu tej umowy kurierowi. Faktycznie więc pozwany mógł przeczytać umowę i wszystkie jej załączniki dopiero po jej podpisaniu.

Przed zawarciem umowy w formie pisemnej strony przedstawiały własne oczekiwania co do tego, jaki będzie przedmiot umowy, wzajemne prawa i obowiązki. W drugiej części uzasadnienia Sąd wyjaśnił dlaczego przyjął, iż powód nie udowodnił, że strony zawarły umowę faktoringu niepełnego. Powód nie przedstawił rozmów telefonicznych obejmujących negocjacje stron, czego skutkiem było przyjęcie że powód nie udowodnił, aby przed podpisaniem umowy, obydwie strony godziły się na zawarcie umowy faktoringu niepełnego.

Przeciwnie, sąd przyjął za prawdziwe twierdzenia pozwanego o tym, że podpisując umowę działał on w pełnym przekonaniu, że zawiera ją w takiej postaci w jakiej została wynegocjowana w trakcie rokowań poprzedzających zawarcie umowy. Szczegółowe, niekorzystne dla pozwanego warunki zostały opracowane w regulaminie któremu sąd nadaje walor wzorca kwalifikowanego, który jednak nie został przez obydwie strony włączony do tejże umowy.

Ponieważ powołany regulamin pozostaje w sprzeczności z umownymi ustaleniami stron, należało przyjąć, że warunki wynikające z tego regulaminu stron nie wiążą.

Pozwany niezwłocznie po tym jak zorientował się iż regulamin świadczenia usług faktoringowych dotyczy zupełnie innej umowy niż tej, którą spodziewał się zawrzeć, uchylił się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, wywołanego przez przedstawiciela powoda.

W efekcie sąd przyjął, że umowa obarczona była nieważnością względną, pozwany wyczerpał tryb z art. 88 kc, wobec czego powód skutecznie nie może twierdzić, że strony wiązała umowa rodząca jakiegokolwiek zobowiązania finansowe pozwanego wobec powoda.

W tej sytuacji, sąd powództwo oddalił i zasądził od powoda na rzecz pozwanego zwrot kosztów procesu w postaci minimalnej stawki wynagrodzenia fachowego pełnomocnika pozwanego w kwocie 2.417,00 zł.

SSR Anna Dobosz

Z:

1/ odnotować uzasadnienie,

2/ odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron,

3/ kal. 14 dni.

Nowy Sącz, 05.10.2017r.